

105823

Røde Kors-søstre i krig

Aftenp. 26.11.90

Aftenposten bragte i forrige måned en oppsiktsvekkende melding om at Det internasjonale Røde Kors i 1945 – i lys av folkeretten – appellerte til norske myndigheter om ikke å straffe de norske kvinner som under siste verdenskrig hadde tjenestegjort som Røde Kors-søstre ved sykehus i Tyskland.

Men regjeringen Gerhardsen overså appellen. Som det eneste land relste Norge straffesak mot Røde Kors-søstrene. Til Aftenposten uttaler professor i folkerett dr. juris Carl Aug. Fleischer: «I krigens folkerett er det et prinsipp at alle syke og sårede skal pleies.» Til samme avis sier tidligere statsadvokat Harald Sund: «Det var i strid med folkeretten da Norge under oppgjøret etter krigen gikk til straffettslige aksjoner mot Røde Kors-søstrene.»

Da jeg nylig i studieøyemed besøkte Nasjonalbiblioteket i Wien, ble jeg på turen dit kjent med to sympatiske norske damer. Damene fortalte meg at de begge hadde vært Røde Kors-søstre i Tyskland under krigen. «Pleiet dere bare tyskere,» ville jeg vite. «Nei, selvfølgelig ikke. Vi pleiet naturligvis også sårede fra Tysklands fiendeland,» lød svaret. De fortalte meg at fire

norske sykepleiersker ble drept under et alliert bombeangrep mot et sykehus i Wien. Damene var i Wien for å legge ned krans på gravene til de fire omkomne.

I foran nevnte Aftenposten heter det til slutt: «Statsadvokat Sund stiller også spørsmål ved om Hanna Kvanmo i det hele gjorde seg skyldig i landsforræderi.» Sikkert en riktig konstatering. Men hva med de andre Røde Kors-søstre som ble tiltalt for samme forhold som fru Kvanmo? Fordi deres saker uheldigvis kom opp i oppgjørets første fase, ble mange idømt flere års fengsel, som de – i motsetning til Hanna Kvanmo – måtte sone.

Hanna Kvanmo hadde politisk teft. Hun fant en nisje. Da et intolerant folk kastet seg over henne, kom hennes enorme psykiske styrke henne til hjelp. Hun lot seg ikke drive til havs av hetsbølgene. Hennes gemene forfølgere er glemt. Men «ho Hanna» ble et begrep.

De fleste av Hanna Kvanmos kolleger fra krigens år hadde ikke hennes ambisjoner og fremdriftsevne. Et spørsmål melder seg: Er det ikke på tide at de mer ressursvake av Røde Kors-søstrene fra krigstiden blir rehabilitert?

John Sand